

Κείμενο 1: Ο ΔΥΣΑΡΜΟΝΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τίποτα δεν κουράζει, δεν απογοητεύει, δε μαραζώνει τον άνθρωπο των εξελιγμένων κοινωνιών, σαν τη δική μας, όσο η διάσταση και η δυσαρμονία ανάμεσα στις ικανότητες, στα αισθήματα και στις ιδέες του από το ένα μέρος και στο επάγγελμα που ασκεί για βιοπορισμό ή στο ρόλο που παίζει μέσα στον κοινωνικό βίο από το άλλο μέρος. Εάν δώσουμε σ' αυτή την πρόταση τη θετική της διατύπωση, θα έχουμε μια άλλη όψη της αλήθειας. Όταν ένας άνθρωπος, στην επαγγελματική και στην κοινωνική του ζωή, εργάζεται σύμφωνα με τις δυνάμεις, τις διαθέσεις και τις βλέψεις του, όταν επομένως ό,τι λέγει και ό,τι πράττει βρίσκεται σε αρμονία με τον εσώτερο εαυτό του και με τους μικρούς ή μεγάλους σκοπούς που έχει τάξει στη ζωή του, αυτός και στον κάματο αντέχει και στη φθορά' δεν αρρωσταίνει, δε λυγίζει, δε γερνάει, αλλά είναι πάντοτε ακμαίος, εύθυμος, νέος.

Για να βεβαιώσουμε αυτή τη γνώμη, δε χρειάζονται μεγάλες αναλύσεις. Αρκεί η απλή παρατήρηση των περιπτώσεων που μας προσφέρονται κάθε μέρα στο άμεσο περιβάλλον μας, για να μας πείσει. Ποιοι άνθρωποι απ' αυτούς που μας τριγουρίζουν είναι πιο δραστήριοι, πιο αισιόδοξοι, πιο ζωντανοί; — Εκείνοι που βρήκαν το δρόμο τους. Δηλαδή, εκείνοι που πέτυχαν να δώσουν σ' αυτό το μέρος της ύπαρξης, που καλύπτεται από την κοινωνική ζωή (και στον άντρα - τώρα τελευταία και στη γυναίκα - το επάγγελμα κατέχει το μεγαλύτερο χώρο αυτής της περιοχής) περιεχόμενο σύμφωνο με τον εσωτερικό τους κόσμο: με τις επιθυμίες, τις προσδοκίες, τις φιλοδοξίες τους. Τους βλέπεις να τσακίζονται στη δουλειά όλη την ημέρα, να περιορίζουν στο ελάχιστο τον ύπνο, την ανάπαυση, την ψυχαγωγία τους, και όμως ποτέ να μη δυσανασχετούν, να μην καταπονούνται, να μην αποθαρρύνονται από τα εμπόδια ή να απελπίζονται από τις μικροατυχίες, αλλά να έχουν πάντα το χαμόγελο στα χείλη, τη χαρά και την πίστη στην καρδιά, έτοιμοι, κάθε φορά που δυσκολεύεται η πορεία τους από κάποια ατυχία, να ξαναρχίζουν το έργο τους με κέφι, με ενθουσιασμό, με αυτοπεποίθηση. Απορείς πού βρίσκουν οι άνθρωποι αυτοί τα αποθέματα της δραστηριότητας, και ιδίως τα κεφάλαια της αισιοδοξίας, που ξοδεύονται χωρίς να λιγοστεύουν. Και θαυμάζεις την ευθυμία, τη φρεσκάδα, τα νιάτα τους - ακόμη και σε προχωρημένη ηλικία. Το μυστικό τους (χάρισμα ακριβό και αναντικατάστατο) είναι η εσωτερική τους αρμονία: λένουν και πράττουν εκείνο που έχουν μέσα στην ψυχή τους, μικρό ή μεγάλο, αδιάφορο. Δε φορούν μάσκα, δεν υποκρίνονται, δεν πιστεύουν άλλα απ' αυτά που λένουν, ούτε κάνουν εκείνα που μέσα τους αποστρέφονται ή αντιπαθούν. Μαραγκοί είναι; Την αγαπούν την τέχνη τους και την ασκούν με όρεξη. Παπάδες είναι; Πιστεύουν στο λειτούργημά τους και το υπηρετούν με ευχαρίστηση. Γιατροί είναι; Τους εμπνέει η εργασία τους, την προσέχουν, τη χαίρονται. Πολιτικοί είναι; Βρίσκονται στην παράταξη που μάχεται για τα ίδια ιδανικά, μιλούν την ίδια γλώσσα με τους συμπολεμιστές τους, και για τούτο είναι πάντα έτοιμοι για κόπους και θυσίες. Πώς να λυγίσουν, πώς να φθαρούν, πώς να γεράσουν τέτοιοι άνθρωποι;

Κοιτάξτε έπειτα τους άλλους, τους δυσαρμονικούς, εκείνους που κουβαλούν μέσα τους τη διάσταση, την αντίφαση, την ασυναρτησία. Για αλλού ξεκίνησαν και αλλού βρέθηκαν. Καλώς ή κακώς πίστεψαν ότι ήσαν καμωμένοι για κάτι άλλο, ότι είχαν τις ικανότητες που χρειάζονται για να κερδίσουν χρήματα, ν' αποκτήσουν υπόληψη, να διακριθούν στην τέχνη, στην επιστήμη, στην πολιτική, αλλά ο δρόμος που πήραν (αιτία η ολιγωρία ή ανάγκη ή και η σύμπτωση) τους απομάκρυνε από τις επιθυμίες και τα όνειρα τους. Και τώρα, υποχρεωμένοι να βγάλουν το ψωμί τους ή να κρατήσουν μια δαπανηρή θέση κοινωνική, που δεν μπορούν να την εγκαταλείψουν, αναγκάζονται να ασκούν ένα επάγγελμα που τους ενοχλεί, ή να παίζουν ένα ρόλο που δεν τους πάει, ή να διακηρύττουν πράγματα που δεν τα πιστεύουν. Αυτή η δυσαρμονία έχει σαν αποτέλεσμα να χάνουν τα αντιστύλια τους, τον άξονα της υπόστασής τους και να γίνονται μεμψίμοιροι, βαρύθυμοι, κακεντρεχείς. Αρρωσταίνουν. Και αρρωσταίνουν όχι μόνο ψυχικά, αλλά και σωματικά. (Πολύ συχνά λησμονούμε ότι τα δύο αυτά στοιχεία πάνε μαζί). Και γι' αυτό βαδίζουν με κεφάλι σκυφτό, με καρδιά κλειστή, σκοτεινή, δίχως χαρά, δίχως καλοσύνη. Θέλητρά δεν έχει γι' αυτούς η ζωή, κουράζονται εύκολα, γερνάνε γρήγορα. Γιατί μέσα τους δεν υπάρχει δύναμη, φως, αρμονία. Αλλά διχασμός, τύψεις, ερημία.

Ανέκαθεν θεωρήθηκε αρχή αναμφισβήτητη ότι όχι η βαριά, η δύσκολη, η αδιάκοπη, αλλά η εργασία η ασυμβίβαστη με το χαρακτήρα, με τη φιλοτιμία, με τις πραγματικές ικανότητες και επιδιώξεις του ανθρώπου τον φθείρει και τον εξευτελίζει. Για τούτο και επιβάλλεται ως ποινή. Τιμωρείσαι να κάνεις εκείνο που δεν σου ταιριάζει, που δεν μπορείς να θέλεις, που δεν το ανέχεσαι. Από την ώρα που εξαναγκάζεσαι να υποστείς αυτή τη δεινή κατάσταση, έχεις χάσει μαζί με την ελευθερία και τη χαρά της ζωής. Και για να εξακολουθήσεις ακόμη να δέχεσαι να ζεις, ένας τρόπος υπάρχει: να αναιρέσεις σιγά - σιγά την ανθρωπιά σου και να γίνεις υποζύγιο. Αυτή είναι η έννοια του δούλου. Ο δούλος δεν εργάζεται - δουλεύει· γι' αυτό ό,τι κάνει δεν είναι έργο, είναι δουλειά, επειδή δεν το εκλέγει ελεύθερα, ούτε το πράττει με ευχαρίστηση, αλλά αναγκάζεται να το εκτελεί, με όλο που είναι ασυμβίβαστο προς τον εσωτερικό του κόσμο - έως τη στιγμή που θα έχει ψυχικά εξουθενωθεί, θα έχει χάσει την αίσθηση και την υπερηφάνεια των ανθρώπινων ιδιοτήτων και των ανθρώπινων δικαιωμάτων του, και δε θα υποφέρει πια απ' αυτό τον εξευτελισμό. Αλλά τότε δε θα ξεχωρίζει πλέον από το ζώο.[...]. *Ε. Παπανούτσου, Πρακτική φιλοσοφία (διασκέυή)*

1. Να δηλώσετε τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσονται η δεύτερη και τρίτη παράγραφος του κειμένου.
2. Ο γράφων χρησιμοποιεί άλλοτε δεύτερο ενικό, άλλοτε δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο και άλλοτε πρώτο πληθυντικό. Να δώσετε ένα παράδειγμα για κάθε περίπτωση και να δηλώσετε τι επιτυγχάνει μ' αυτό ο συγγραφέας.
3. Ο γράφων χρησιμοποιεί συχνά ερωτηματικό. Να εντοπίσετε τρεις περιπτώσεις και να δηλώσετε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του.
4. Να αιτιολογήσετε τη χρήση:
 - * της παύλας: — Εκείνοι που βρήκαν το δρόμο τους. (2^η παράγραφος).
 - * των παρενθέσεων: (και στον άντρα ... αυτής της περιοχής) (2^η παράγραφος).
 - * της διπλής παύλας: - τώρα τελευταία και στη γυναίκα - (2^η παράγραφος).
 - * της διπλής τελείας: με τον εσωτερικό τους κόσμο: με τις επιθυμίες, τις προσδοκίες, τις φιλοδοξίες τους. (2^η παράγραφος).
5. Να γράψετε συνώνυμα για τις υπογραμμισμένες λέξεις.

Κείμενο 2: Μια χαμένη γενιά

Του Δημήτρη Καμπουράκη, 7-3-2018, από το διαδίκτυο

Η κόρη μου είναι 26 χρονών. Έβγαλε δημόσιο σχολείο, σπούδασε λογιστικά στο Ηράκλειο, αρνήθηκε να φύγει στο εξωτερικό. Ένα μέσο παιδί μιας μέσης οικογένειας. Βρήκε με τα χίλια ζόρια μια απλή δουλειά στην ειδικότητα της στον ιδιωτικό τομέα. Δουλεύει πολύ, πληρώνεται στοιχειωδώς αλλά τουλάχιστον με πλήρη ασφάλιση. Απ' την παρέα της, είναι η μόνη που δουλεύει. Δυστυχώς.

Η παρέα της αποτελείται από καμιά δεκαριά συνήλικους και συνήλικες της, όλα παιδιά της γειτονιάς και παλιοί συμμαθητές, σπουδαγμένα και με μυαλό. Πολυτεχνεία, οικονομικές σχολές, φυσικομαθηματικές, παιδαγωγικά. Από τους δέκα, μόνο η κόρη μου δουλεύει σε κανονική δουλειά, όλοι οι υπόλοιποι είναι είτε εντελώς άνεργοι, είτε ψευτοαπασχολούνται ως σερβιτόροι σε καφετέριες και ως πωλητές σε supermarkets με εργασία part time.

Κοιτάζω καμιά φορά αυτή την παρέα και με πιάνει η ψυχή μου. Βλέπω παιδιά με σοβαρά προσόντα και με όρεξη να κάνουν πράγματα, να κάθονται γύρω-γύρω απ' το τραπέζακι του σαλονιού και να μετράνε τα φραγκοδίφραγκα για να πάρουν μια πίτσα στο σπίτι που μαζεύονται. Το έξω κοστίζει βλέπετε. Αν ποτέ πέσετε πάνω τους, καλύτερα να μην τα ρωτήσετε που μένουν. Θα στεναχωρηθείτε. Και τα δέκα μένουν στο παιδικό τους δωμάτιο. Αγόρια θηρία μέχρι εκεί πάνω και κοπέλες σαν τα κρύα τα νερά, αντί ν' ανοίξουν τα φτερά τους στην προσωπική και επαγγελματική τους ζωή, αγκαλιάζουν το παιδικό τους μαξιλαράκι το βράδυ που κοιμούνται.

Έχουν ήδη ψάξει όλα για δουλειά επί χρόνια. Έστειλαν βιογραφικά με το τσουβάλι, σε όποια δουλειά μπορεί κανείς να φανταστεί. Τίποτα. Έδωσαν δεκάδες συνεντεύξεις, καμιά δεν καρποφόρησε. Τώρα πια αμφισβητούν και την αξία του βιογραφικού και την σημασία της συνέντευξης. Όταν ήταν φοιτητές (γιατί τα γνωρίζω από μικρά) και λίγο μετά το πτυχίο, τα άκουγες να κάνουν όνειρα για το μέλλον. Τώρα οι συζητήσεις αυτές έχουν κοπεί. Ζουν με το "μέρα μπαίνει, μέρα βγαίνει". Η έννοια της καριέρας όλο και σβήνει απ' το μυαλό τους. Βλέπουν παλιότερους τους να βρίσκονται στην ίδια μοίρα μ' αυτά και νεότερους να έρχονται να συνωστίζονται από πίσω τους. Δεν βλέπουν φως.

Τα περισσότερα απ' αυτά έχουν πια τις σχέσεις τους. Παλιότερα σ' αυτές τις ηλικίες άρχιζαν σιγα-σιγά τα σχέδια για να φτιάξουν οικογένειες. Τώρα αυτό δεν υπάρχει καν στον ορίζοντα. Αν κάτι ονειρεύονται για το μακρινό μέλλον, δεν είναι πια ο γάμος και τα παιδιά, αλλά η δυνατότητα τους να φύγουν κάποτε από το πατρικό τους για έναν δικό τους χώρο. Κι όλο σχεδιάζουν να μαζέψουν τίποτα λεφτά για να ζήσουν –έστω- μονάχα τους και στο τέλος του μήνα πάντα καταλήγουν στην μαμά και στην γιαγιά για να συμπληρώσουν το φραγκοδίφραγκο για την πίτσα στο σπίτι.

Η πολιτική γι αυτά δεν υπάρχει. Είναι κάτι χειρότερο απ' την χολέρα, κάτι μακρινό, βρώμικο και συλλήβδην ανήθικο. Δυο δεκαετίες που τα παρακολουθώ τώρα (μερικά από το νηπιαγωγείο) μόνο μια φορά τα είδα να δείχνουν κάποιο ενδιαφέρον για την πολιτική: Την περίοδο του δημοψηφίσματος. Κάποια φιλοσοκώθηκαν κιόλας τότε. Η αναλογία τους ήταν ακριβώς 60-40 τότε. Μετά, όχι μόνο δεν ξαναμίλησαν για πολιτική, αλλά την σιχάθηκαν χειρότερα. Πλέον, δεν ελπίζουν τίποτα απ' αυτήν και δεν θέλουν να έχουν σχέση μαζί της. Στις επόμενες εκλογές δεν ξέρω ούτε αν θα πάνε να ψηφίσουν, ούτε τι θα ψηφίσουν.

Είναι παιδιά που βλέπουν την ζωή να περνά δίπλα τους δίχως να τα ακουμπά, είναι μια γενιά που βλέπει τα χρόνια να περνούν ερήμην της. Τη μνημονεύω την γενιά αυτή στο σημερινό μου σημείωμα, διότι είδα το αναιμικό 1,4% ανάπτυξη, καθώς και μια έρευνα της ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ με ζοφερά στοιχεία. Σκέφτηκα να προσωποποιήσω αυτά τα δυο δεδομένα στον μικρό μου κοινωνικό κύκλο. Αν κάποιος πολιτικός θέλει να κάνει κάτι καλό για τούτο τον τόπο, ας δώσει λίγη έμπνευση και μία κάποια προοπτική σ' αυτά τα άξια και άτυχα παιδιά...

Κείμενο 3: Εργασία και επάγγελμα (από την Τράπεζα Θεμάτων)

Τείνουμε να θεωρούμε την εργασία ταυτόσημη με την αμειβόμενη απασχόληση, γεγονός που αποτελεί υπεραπλούστευση. Η μη αμειβόμενη εργασία, όπως για παράδειγμα οι δουλειές του νοικοκυριού ή η μικροεπισκευή του αυτοκινήτου μας, απορροφά αρκετό χρόνο στη ζωή πολλών ανθρώπων και είναι συχνά σκληρή κι εξαντλητική. Ακόμη, η εθελοντική εργασία, που προσφέρεται σε φιλανθρωπικές ή άλλες οργανώσεις, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ατομική και κοινωνική ζωή. Τέλος, πολλές εργασίες που διεξάγονται στο πλαίσιο της «άτυπης οικονομίας» δεν εγγράφονται στις επίσημες κρατικές στατιστικές της εργασίας.

Ο όρος «άτυπη οικονομία» αναφέρεται στις συναλλαγές που βρίσκονται έξω από τη σφαίρα των κανόνων της σταθερής απασχόλησης και στις οποίες συμπεριλαμβάνεται τόσο η παροχή υπηρεσιών έναντι χρηματικής αμοιβής, όσο και η άμεση ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών. Δεν περιλαμβάνει μόνο «αφανείς» εγχρήματες ή μη εγχρήματες¹ δοσοληψίες, αλλά και πολλές άλλες δραστηριότητες των ανθρώπων μέσα ή έξω από το νοικοκυριό τους. Για παράδειγμα, στην άτυπη οικονομία εντάσσονται η μεταξύ φίλων και συνεργατών ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών ή και η δωρεάν προσφορά με «αντάλλαγμα» κάποιες εξυπηρετήσεις. Εντάσσονται, ακόμη, οι επισκευές και κατασκευές οικιακών εργαλείων και μηχανών ή η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών που θα μπορούσε, ή/και θα έπρεπε, να εξασφαλίσει κανείς επ' αμοιβή.

Όμως, το να έχει κανείς μια αμειβόμενη εργασία αποτελεί στις σύγχρονες κοινωνίες σημαντική προϋπόθεση, όχι μόνο για να αντιμετωπίσει τις ανάγκες της καθημερινότητας, αλλά και για να διατηρήσει την αξιοπρέπειά του. Ακόμη κι όταν οι συνθήκες της είναι σχετικά δυσάρεστες και η δουλειά μονότονη, η αμειβόμενη εργασία επηρεάζει καθοριστικά τη ζωή των ανθρώπων. Δεν είναι μόνο ότι παρέχει τη βάση για την απόκτηση και την άσκηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων, αλλά και το ότι παρέχει πρόσβαση σε καταστάσεις που διαφέρουν από αυτές του σπιτιού, χαρίζοντας έτσι ποικιλία στη ζωή του ατόμου. Επιπροσθέτως, προσφέρει ευκαιρίες συμμετοχής σε δράσεις με άλλους και σύναψης φιλικών σχέσεων. Τέλος, συμβάλλει καθοριστικά στη συγκρότηση της προσωπικής ταυτότητας κάθε ανθρώπου, στην ψυχική του κατάσταση και στην οργάνωση του χρόνου του.

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό αφενός ότι είναι πολύ σημαντικό το να έχει κάποιος αμειβόμενη εργασία και αφετέρου ότι ο όρος «εργασία» καλύπτει μια ευρεία περιοχή. Η εργασία, ανεξάρτητα από το αν είναι αμειβόμενη ή όχι, μπορεί να οριστεί ως εκτέλεση έργων που απαιτούν καταβολή πνευματικής ή/και σωματικής προσπάθειας, η οποία έχει ως σκοπό την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που καλύπτουν ανθρώπινες ανάγκες. Το επάγγελμα ή η δουλειά είναι μια εργασία που παρέχεται με αντάλλαγμα ένα σταθερό ημερομίσθιο ή μηνιαίο μισθό. *A. Giddens (2003). Κοινωνιολογία. Αθήνα: Gutenberg, 416-419 (διασκευή)*

1 εγχρήματες; με χρήματα, με χρηματική αμοιβή

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 70-90 λέξεις.

B1. Να εξηγήσετε την άποψη που διατυπώνει ο συγγραφέας στην παρακάτω περίοδο λόγου: «μια αμειβόμενη εργασία αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για να διατηρήσει κανείς την αξιοπρέπειά του». (60-80 λέξεις)

B2. Ποιος ο τρόπος ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου (Ο όρος ...αμοιβή) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Γ2. Να επισημάνετε στο κείμενο δύο παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας. Να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.

Κείμενο 4: Μόνιμη εργασία τέλος! (από την Τράπεζα Θεμάτων)

«Μόνιμη δουλειά; Ξεχάστε το. Δεν υπάρχει πλέον τέτοιος όρος. Θα έλεγα καλύτερα, σταθερή εργασία». Ο πρόεδρος του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού είναι κατηγορηματικός: οι αλλαγές που θα γίνουν στο εργασιακό τοπίο τα επόμενα χρόνια θα είναι τέτοιες, που, για να διατηρεί κάποιος την εργασία του, θα πρέπει να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις στον τομέα του. Αλλά και η εργασία δε θα είναι αυτή που ξέραμε ως τώρα. Όσπου να βγουν στη σύνταξη, οι εργαζόμενοι του μέλλοντος θα αναγκασθούν να αλλάξουν αρκετά επαγγέλματα. Πόσα; Εξαρτάται. Όσοι δεν έχουν σοβαρό υπόβαθρο γνώσεων θα αλλάξουν πολλά και διαφορετικά μεταξύ τους επαγγέλματα. Αντιθέτως, όσοι διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις αναμένεται να μετακινούνται σε διάφορες ειδικότητες του ίδιου κλάδου απασχόλησης.

Τα τελευταία χρόνια σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα. Παραδείγματος χάριν, οι εργοδότες προτιμούν να προσλαμβάνουν άτομα νεαρής ηλικίας, τα οποία είναι περισσότερο εξοικειωμένα με τις νέες τεχνολογίες, εκπαιδεύονται πιο εύκολα και αποτελούν ένα είδος «μελλοντικής επένδυσης», αφού αργότερα θα «βγάλουν» τα λεφτά που ξόδεψε γι' αυτά ο εργοδότης τους. Αυτοί, όμως, έχουν τις μικρότερες πιθανότητες να μείνουν πολλά χρόνια στην ίδια δουλειά. Οι εργαζόμενοι που προσλαμβάνονται στην ηλικία

των 25 ετών μπορεί να προσαρμόζονται γρηγορότερα στις απαιτήσεις μιας επιχείρησης, αλλά εγκαταλείπουν τη δουλειά ευκολότερα απ' ό,τι οι εργαζόμενοι των 50 ετών. Οι τελευταίοι δεν είναι ιδιαίτερα δεκτικοί στη συνεχή εκπαίδευση και στην απόκτηση νέων προσόντων, αλλά είναι πιο έμπειροι και αφοσιωμένοι στην επιχείρηση.

Άλλο ένα παράδοξο αφορά την επέκταση των νέων μορφών απασχόλησης, όπως η τηλεργασία. Αν και διατηρεί τα πλεονεκτήματά της, χρειάζονται δηλαδή μικρότερα γραφεία, άρα και λιγότερα κτίρια, μειώνονται οι μετακινήσεις με το αυτοκίνητο και τα έξοδα για βενζίνη, αυξάνει ωστόσο το κόστος για τη συντήρηση και την αναβάθμιση των δικτύων, καθώς και η ανάγκη για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης. Επίσης, τίθεται υπό αμφισβήτηση η εκτίμηση ότι με τη χρήση της τεχνολογίας θα άλλαζε η ζωή των εργαζομένων, ειδικά όσων ήταν παντρεμένοι και είχαν παιδιά, αφού θα εργάζονταν στο σπίτι τους. Τελικά αποδείχτηκε ότι το σύστημα αυτό δεν είναι λειτουργικό, όταν χρειάζεται να γίνουν ξαφνικές αλλαγές στην παραγωγή και οι εργαζόμενοι δυσανασχετούν από την έλλειψη συναδελφικής συναναστροφής και «συγκατοίκησης». Μάλιστα, ορισμένες επιχειρήσεις που επανέφεραν τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά στη δουλειά είδαν την απόδοσή τους να ανεβαίνει.

Πάντως, η αυτοματοποίηση της δουλειάς αλλάζει γοργά το τοπίο της κάθε εργασίας εσωτερικά. Παραδείγματος χάριν, με την εγκατάσταση των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ATM) μειώνονται οι απαιτήσεις σε υπαλλήλους που θα κάθονται πίσω από το ταμείο και αυξάνονται οι ανάγκες για όσους θα θέτουν σε λειτουργία και θα συντηρούν τα νέα συστήματα. Οι αλλαγές αυτές έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία μιας χώρας, γιατί, όταν χάνονται θέσεις εργασίας από το λεγόμενο «front desk»¹, θα πρέπει να ενισχυθούν οι τομείς που έχουν σχέση με την υποστήριξη των νέων τεχνολογιών. Διαφορετικά, θα αυξηθούν οι εισαγωγές από άλλες χώρες, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ανεργία στις χώρες εξαγωγής, αλλά να αυξάνεται στις χώρες εισαγωγής τεχνολογίας. Δ. Κρουστάλλη, εφημ. Το Βήμα, 6.2.2000 (διασκευή).

1 front desk: γραμματεία, υποδοχή.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

B1. Με ποιο παράδειγμα αποδεικνύει η αρθρογράφος το παράδοξο των επιπτώσεων από τη συχνή αλλαγή εργασίας; Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

B2. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου

B3. Πώς επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στη δεύτερη παράγραφο και στην Τρίτη παράγραφο

B4. «Τα τελευταία χρόνια, σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, στις οποίες έχουν γίνει μελέτες για τις επιπτώσεις της συχνής αλλαγής εργασίας, έχουν προκύψει αρκετά παράδοξα»: Στο παραπάνω απόσπασμα ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί μια αναφορική ονομαστική πρόταση. Να την εντοπίσετε και να την χαρακτηρίσετε είτε ως ονομαστική προσδιοριστική είτε ως ονομαστική παραθετική. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Κείμενο 5: Η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας (από την Τράπεζα Θεμάτων)

Ένα από τα κύρια γνωρίσματα της εποχής μας είναι ότι η αγορά εργασίας γίνεται πιο σκληρή, με συνέπεια οι εργαζόμενοι να αντιμετωπίζουν ολοένα και μεγαλύτερες δυσκολίες βιοπορισμού. Καθώς η αγορά εργασίας στενεύει, οι εργασιακές απαιτήσεις ανεβαίνουν, ενώ οι αμοιβές πέφτουν. Στις συνθήκες αυτές μειώνεται το ανθρώπινο και το κοινωνικό κεφάλαιο, αυξάνεται η φτώχεια και παράλληλα συρρικνώνονται ακόμα περισσότερο τα δικαιώματα των νέων και των γυναικών. Τέλος, εμπεδώνεται¹ ο κοινωνικός αποκλεισμός για διάφορες ευάλωτες ομάδες.

Παράλληλα, στις μέρες μας η σταδιοδρομία δεν έχει μονοσήμαντο χαρακτήρα. Στο μέλλον η πλειονότητα των εργαζομένων δε θα αρχίζει και δε θα τελειώνει την επαγγελματική ζωή με την ίδια δουλειά, καθώς υπολογίζεται ότι ένα μεγάλο ποσοστό των σημερινών εργαζομένων θα αλλάζει τρεις έως πέντε φορές επαγγελματική δραστηριότητα, ασκώντας είτε συναφή επαγγέλματα προς το αρχικό είτε εντελώς διαφορετικά. Είναι φανερό, λοιπόν, ότι στο νέο δύσκολο οικονομικό τοπίο τα θέματα που σχετίζονται με την εργασία και τη σταδιοδρομία των ανθρώπων χρειάζεται να αντιμετωπιστούν με μεγάλη προσοχή.

Η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας είναι ένας κλάδος της Ψυχολογίας που ασχολείται με τους τρόπους, τις μεθόδους και τις διαδικασίες με τις οποίες μπορούν να υποστηριχτούν τα άτομα κάθε ηλικίας, προκειμένου να διαχειριστούν με επιτυχία τα προβλήματα, τις δυσκολίες και τις επιλογές της επαγγελματικής τους ζωής αξιοποιώντας το δυναμικό τους. Πρόκειται για μια διαδικασία που απευθύνεται σε εκείνους οι οποίοι, ενώ βρίσκονται μπροστά στην ανάγκη να πάρουν κάποια απόφαση για τη σταδιοδρομία τους, νιώθουν μπερδεμένοι και δυσκολεύονται να βρουν τον δρόμο τους. Προσφέρει στους ανθρώπους την ευκαιρία να εξετάσουν με προσοχή και ρεαλισμό τα προβλήματα που τους απασχολούν, ώστε να διαλέξουν αυτό που είναι καλύτερο γι' αυτούς και να αναλάβουν την ευθύνη για τις συνέπειες αυτής της επιλογής. Βασικός σκοπός της είναι να διευκολύνει τα άτομα, ώστε να έχουν την καλύτερη δυνατή επαγγελματική πορεία στο δεδομένο κάθε φορά τοπίο της οικονομίας. Για να το επιτύχουν αυτό, θα πρέπει - μεταξύ άλλων -

να εξοικειωθούν με την πραγματικότητα της σύγχρονης αγοράς εργασίας, με τα νέα εργασιακά πρότυπα, με τους τυπικούς ή άτυπους νόμους και με τις απαιτήσεις της.

Κεντρική έννοια στη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας αποτελεί η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου από τα πρώιμα στάδια της πορείας του μέχρι και τη συνταξιοδότηση. Με τον όρο επαγγελματική ανάπτυξη νοείται η εξελικτική πορεία του ατόμου αναφορικά με τον προσανατολισμό του στον χώρο της εργασίας. Η επαγγελματική ανάπτυξη συνιστά πορεία ζωής, καθώς αναφέρεται στη διαλεκτική σχέση ατόμου και εργασίας που αναπτύσσεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου.

Ωστόσο, η Συμβουλευτική δίνει μεγάλη σημασία και σε άλλες εκφάνσεις και προβλήματα της ζωής που πιθανόν επηρεάζουν τη σταδιοδρομία του ανθρώπου. Συνεκτιμά λόγω χάρη τις προσωπικές και οικογενειακές συνθήκες και τις επιλογές, που φέρνουν την επιθυμητή ισορροπία προσωπικής και επαγγελματικής ζωής. Συνδέεται, ακόμη, με την προσωπικότητα, τις προτιμήσεις, τις αξίες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του ανθρώπου.

Καθένας, προκειμένου να πάρει μια επαγγελματική απόφαση, χρειάζεται να λάβει υπόψη αρχικά τον εαυτό του, το πώς αντιδρά στα διάφορα ερεθίσματα, ποια είναι τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του, τι τον ενδιαφέρει, ποιοι είναι οι στόχοι του, τι θεωρεί σημαντικό στη ζωή και στον επαγγελματικό του χώρο. Η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας διαθέτει πλήθος τεχνικών και μεθόδων που βοηθούν τα άτομα να κάνουν «αυτοδιερεύνηση», δηλαδή να σκιαγραφήσουν το προφίλ² τους και να εντοπίσουν εκείνα από τα χαρακτηριστικά τους, τα οποία μπορούν να αξιοποιήσουν για την επαγγελματική τους πορεία κι εξέλιξη. Με άλλα λόγια, δεν αποσκοπεί στην παροχή έτοιμων «συνταγών», αλλά στη δραστηριοποίηση του ίδιου του ατόμου, προκειμένου να ενεργοποιήσει τις δυνατότητες που διαθέτει και να τις αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. *Αικ. Κεδράκα (χ.χ.). Συμβουλευτική σταδιοδρομίας Εκπαιδευτικό υλικό για τα κέντρα Δια Βίου Μάθησης. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, 5-18 (διασκευή)*

1 εμπεδώνεται: σταθεροποιείται, παγιώνεται.

2 προφίλ: το σύνολο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας ενός ατόμου.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 – 100 λέξεις.

B1. Ποια επιχειρήματα επιστρατεύει η συγγραφέας, για να υποστηρίξει τη θέση ότι στις μέρες μας οι άνθρωποι θα αλλάζουν επαγγελματική δραστηριότητα; (50-70 λέξεις)

B2. Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της τέταρτης παραγράφου (Κεντρική έννοια... ανθρώπου) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε με συντομία την επιλογή σας.

Γ2.α. «[Η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας] συνεκτιμά [...] τις προσωπικές και οικογενειακές συνθήκες».

Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τη συγγραφέα στην παραπάνω πρόταση του κειμένου. Γ2.β. Να τρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Κείμενο 6: Κοινωνική ανισότητα των φύλων στην αγορά εργασίας (από το study4exams)

Οι αλλαγές στην αγορά εργασίας αποτέλεσαν, για ευνόητους λόγους, αφορμή για τη διενέργεια πολλών ερευνών σχετικά με τις κοινωνικές ανισότητες ως προς το φύλο σε όλες τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες. Αυτό διαπιστώνεται από πλήθος δημοσιευμένων ερευνών που επικεντρώνονται σε ζητήματα όπως η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, η εκπροσώπησή τους σε σύγχρονα επαγγέλματα, η ανάμειξή τους στους τομείς λήψης αποφάσεων και τα επιτεύγματά τους σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς. Σκοπός τους είναι να απαντήσουν σ' ένα καίριο ερώτημα: αν, δηλαδή, οι ευκαιρίες που έχουν οι γυναίκες να εργαστούν γενικώς, και ειδικότερα σε ελκυστικές εργασίες, βελτιώθηκαν ή αν συντηρούνται οι κοινωνικές διακρίσεις μεταξύ των φύλων. Τα συμπεράσματα των μελετών καταλήγουν σε ορισμένες κοινές διαπιστώσεις για τη σχέση φύλου και επαγγέλματος, οι οποίες επιβεβαιώνουν τη διατήρηση των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας. Ειδικότερα:

Το ποσοστό των γυναικών στο σύνολο του εργατικού δυναμικού αυξάνεται διαρκώς, αλλά η εκπροσώπηση των φύλων παραμένει άνιση. Ένας αρκετά μεγάλος αριθμός γυναικών εξακολουθεί να μην εργάζεται. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ1 το 2005, ο αριθμός των απασχολούμενων φθάνει τα 4,39 εκατομμύρια και παρουσιάζει αύξηση 13,2% σε σύγκριση με το 1996. Η αύξηση αυτή είναι 9,5% για τους άνδρες και 19,6% για τις γυναίκες. Ωστόσο, στο σύνολο των εργαζομένων οι γυναίκες καλύπτουν μόνο το 38%, αν λάβουμε υπόψη ότι, με βάση τον πληθυσμό ηλικίας από 15 έως 64 ετών, οι γυναίκες υπερέχουν έναντι των ανδρών κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες.

Η επαγγελματική τους σταδιοδρομία, ακόμη και όταν διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα, ανακόπτεται ή εξελίσσεται με πολύ βραδύτερους ρυθμούς από αυτή των ανδρών. Το ποσοστό των γυναικών που κατέχουν υψηλές θέσεις στη διοικητική και επαγγελματική ιεραρχία και απολαμβάνουν τα προνόμια που οι θέσεις αυτές συνεπάγονται εξακολουθεί να είναι χαμηλό. Σπάνια προωθούνται σε θέσεις εργασίας με υψηλό βαθμό ευθύνης ή δυνατότητες λήψης αποφάσεων, τόσο στον δημόσιο τομέα, όπου λίγες γυναίκες

ανέρχονται στη διοικητική ιεραρχία, όσο και στον ιδιωτικό, όπου ο αριθμός των γυναικών επιχειρηματιών και αυτών που στελεχώνουν μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες είναι, επίσης, μικρός. Αντίθετα, οι άνδρες εκπροσωπούνται με υψηλότερο ποσοστό στις διευθυντικές θέσεις, τις θέσεις που απαιτούν υψηλή εξειδίκευση, αυξημένη διαθεσιμότητα χρόνου και ευθύνες, αφού η δέσμευση στις απαιτήσεις της εργασίας και της καριέρας θεωρείται για αυτούς φυσική. Στον ακαδημαϊκό χώρο, επίσης, οι γυναίκες εξελίσσονται με μεγάλη χρονική καθυστέρηση συγκριτικά με τους άνδρες και βιώνουν τη σύγκρουση μεταξύ ακαδημαϊκής καριέρας και οικογενειακής ζωής.

Επιπλέον, παρατηρείται πληθώρα δεδομένων που δείχνουν ότι οι γυναίκες δεν έχουν επιτύχει ακόμα να υπερβούν τους παραδοσιακούς φραγμούς του φύλου τους, γεγονός που συντηρεί τη μειονεκτική τους θέση και λειτουργεί εις βάρος της προσωπικής τους ευημερίας και προόδου. Δυσκολεύονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άνδρες να αξιοποιήσουν τα εκπαιδευτικά τους προσόντα, σύμφωνα και με τα επίσημα στοιχεία της ΕΣΥΕ κατά το β΄ τρίμηνο του 2006, τα οποία αποκαλύπτουν ότι στο σύνολο των πτυχιούχων του πανεπιστημίου, αλλά και των κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, το ποσοστό των ανέργων γυναικών (8,1% και 6,9% αντίστοιχα) είναι πολύ μεγαλύτερο από εκείνο των ανδρών (4,0% και 5,8% αντίστοιχα). Ούτε επωφελούνται από τις ευκαιρίες και τη ζήτηση που παρουσιάζουν επαγγέλματα σχετιζόμενα κυρίως με την ανάπτυξη των τεχνολογιών. Έρευνες στις ευρωπαϊκές χώρες μαρτυρούν ότι το χάσμα μεταξύ των φύλων, ως προς την απασχόληση στους τομείς των νέων τεχνολογιών, είναι μεγάλο και δημιουργεί νέες μορφές ανισοτήτων με σοβαρές συνέπειες στη ζωή και την πρόοδο των γυναικών. Η όξυνση του ανταγωνισμού για την ένταξη στην αγορά εργασίας και η διόγκωση του φαινομένου της ανεργίας πλήττει τις γυναίκες με αποτέλεσμα να οδηγούνται συχνότερα από τους άντρες στην ετεροαπασχόληση και την υποαπασχόληση ή να απασχολούνται σε επαγγέλματα που απαιτούν ανειδίκευτο ή ελάχιστα ειδικευμένο προσωπικό.

Τα παραπάνω δεδομένα παρέχουν σοβαρές ενδείξεις ότι συντηρείται ακόμα η διάκριση μεταξύ «γυναικείων» και «ανδρικών» επαγγελματιών. Οι γυναίκες παραμένουν εγκλωβισμένες σε «γυναικείες» εργασίες και είναι λίγες αυτές που διεισδύουν στις προνομιούχες εργασίες της ανδρικής κυριαρχίας. Η πλειονότητα πλήττεται από τη διάκριση των φύλων και βιώνει, σε μεγαλύτερο ενδεχομένως βαθμό από το παρελθόν, την εμπειρία του κοινωνικού αποκλεισμού. (713 λέξεις)

Δημοσίευση: Ε. Σιάνου–Κύργιου (2007). *Αγορά εργασίας, νέα επαγγελματικά προφίλ και φύλο. Φύλο και Νέα Επαγγέλματα. ΕΠΕΑΕΚ (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επαγγελματικής και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης) II 2000-2006. Ιωάννινα, 9-32 (διασκευή)*

ΘΕΜΑ:

Η συγγραφέας κάνει συχνή χρήση της παθητικής σύνταξης στο κείμενό της. α) Να εντοπίσετε όλα τα σημεία όπου χρησιμοποιεί παθητική σύνταξη στην πρώτη παράγραφο («Οι αλλαγές ... ειδικότερα»). β) Να εξηγήσετε τη λειτουργία της παθητικής σύνταξης στα σημεία που εντοπίσατε, συνδέοντας τις παρατηρήσεις σας με το είδος του κειμένου.

Οδηγία:

α) Διαβάζουμε προσεκτικά την παράγραφο και εντοπίζουμε τα σημεία όπου γίνεται χρήση παθητικής σύνταξης. Δηλωτικά της παθητικής σύνταξης είναι συνήθως η γραμματική κατάληξη των ρημάτων και η χρήση ποιητικού αιτίου (προθετικού συνόλου που αρχίζει με το από ή σπανιότερα με το με). Θα πρέπει, ωστόσο, να έχουμε υπόψη μας ότι ορισμένα ρήματα, μολονότι ως προς τη γραμματική τους κατάληξη εμπίπτουν στην παθητική φωνή, εντούτοις ως προς τη σημασία τους ανήκουν στην ενεργητική διάθεση. Τέτοιοι ρηματικοί τύποι στη συγκεκριμένη παράγραφο είναι: α) ο τύπος «επικεντρώνονται» και β) ο τύπος «να εργαστούν», επομένως θα πρέπει να τους αποκλείσουμε από τις επιλογές μας. Επιπλέον, θα πρέπει να έχουμε κατά νου ότι τα ρήματα παθητικής διάθεσης δε συνοδεύονται πάντα από ποιητικό αίτιο, όπως παρατηρούμε και στη συγκεκριμένη παράγραφο, όπου απ' όλα τα ρήματα παθητικής διάθεσης μόνο ένα συνοδεύεται από ποιητικό αίτιο.

β) Υπενθυμίζουμε ότι η χρήση της παθητικής σύνταξης δίνει έμφαση στο αποτέλεσμα της ενέργειας, σε αντίθεση με την ενεργητική που προβάλλει το υποκείμενο της ενέργειας (ή την ίδια την ενέργεια). Το γεγονός, άλλωστε, ότι συχνά στην παθητική σύνταξη παραλείπεται το ποιητικό αίτιο (είτε επειδή εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα είτε επειδή είναι άγνωστο είτε επειδή είναι γενικό και αόριστο) δείχνει ότι ο ομιλητής/γράφων δεν ενδιαφέρεται τόσο να δηλώσει από ποιον ή από τι προέρχεται η ενέργεια όσο να προβάλλει το αποτέλεσμά της. Η παθητική σύνταξη, επίσης, χρησιμοποιείται συχνά στον γραπτό λόγο και ιδιαίτερα σε κείμενα με ύφος τυπικό και ουδέτερο, όπως αυτά του επιστημονικού λόγου.